Ammattikorkeakoulut pärjäsivät avointa toimintakulttuuria tutkivassa selvityksessä hyvin

14.1.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on selvittänyt suomalaisen tiedeyhteisön toimintakulttuurin avoimuuden kypsyystasoa. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja tutkimuslaitosten sekä eräiden tutkimusrahoittajien sekä tiedeinstituuttien tilannetta avoimen tieteen ja tutkimuksen edistämisessä. Samalla tunnistettiin organisaatioiden vahvuuksia ja heikkouksia avoimuuden edistämisessä, mahdollisia esteitä sekä kehittämistä vaativia osa-alueita.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen kypsyystasoa voidaan arvioida tarkastelemalla esimerkiksi organisaatioiden avoimuutta strategisessa ohjauksessa, politiikoissa ja periaatteissa sekä avoimuuteen liittyvää tukemista ja osaamisen vahvistamista.

Käytännössä avoin toimintakulttuuri ilmenee siten, että tutkimusetiikan ja juridiikan asettamissa rajoissa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiohankkeissa (TKI) tuotetut aineistot ja tulokset sekä käytetyt menetelmät tuodaan kaikkien halukkaiden saataville ja hyödynnettäviksi. Toisaalta avoimen toimintakulttuurin tavoitteena on myös lisätä TKI-toiminnan laatua ja luotettavuutta sekä edistää hankkeiden yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja uusien innovaatioiden syntyä.

Ammattikorkeakouluissa huimaa kehitystä

Juuri valmistunut kypsyystasoselvitys on järjestyksessään kolmas korkeakoulujen avoimuuden tilaa kartoittava selvitys. Aikaisemmat selvitykset on tehty vuosina 2015 ja 2016. Näiden aikaisempien arviointien tulokset ovat olleet ammattikorkeakoulujen näkökulmasta melko vaatimattomia, sillä avointa toimintakulttuuria tukevat toimintamallit ja tarvittavat infrastruktuurit ovat puuttuneet ammattikorkeakouluista lähes kokonaan.

Juuri julkaistu selvitys osoittaa ammattikorkeakoulujen kuitenkin kehittyneen huimasti toimintakulttuurinsa avoimuuden suhteen. Selvityksen aineisto kerättiin tarkastelemalla organisaatioiden verkkosivuilla julkisesti saatavilla olevaa materiaalia sekä organisaatioille lähetetyn kyselyn avulla kerättyjä tietoja. Näiden aineistojen perusteella ammattikorkeakoulut pisteytettiin kypsyystason eri osa-alueita kuvaavilla kriteereillä ja asetettiin kokonaispistemääräänsä vastaavalle kypsyystason portaalle. Kypsyystasoportaita on yhteensä viisi, ja ne kuvaavat organisaation avoimen toimintakulttuurin ohella myös organisaation strategisia päämääriä.

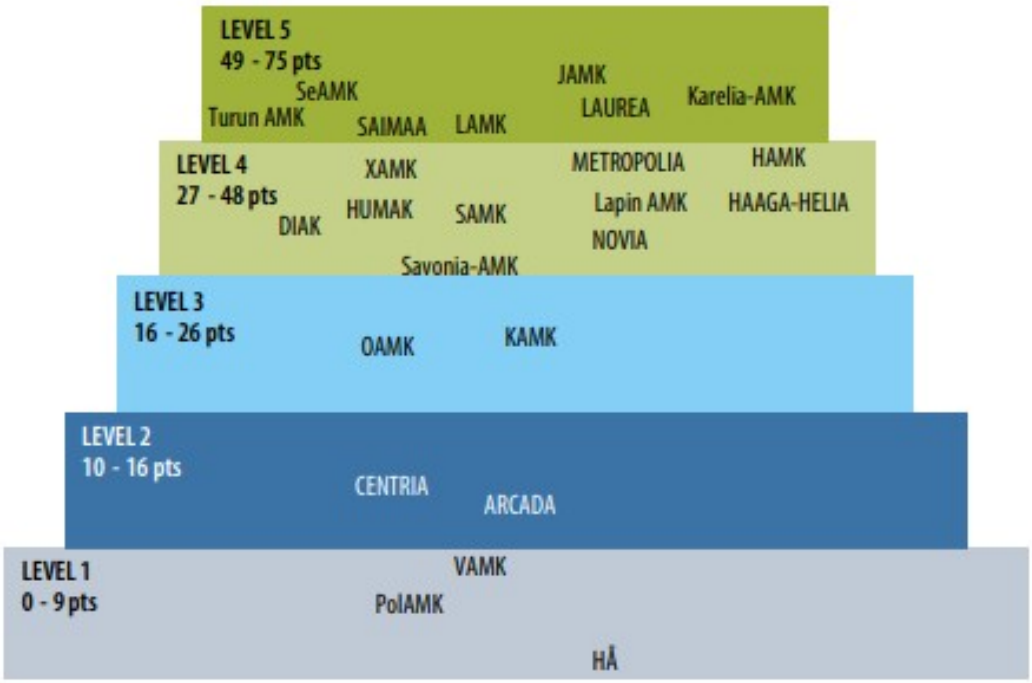
Ammattikorkeakouluista yhteensä seitsemän pääsi korkeimmalle kypsyystasolle eli kypsyystasoportaalle viisi (Kuvio 1). Kymmenen ammattikorkeakoulua sijoittui tasolle neljä ja loput tätä alemmille tasoille. Yliopistoista korkeimmalle tasolle pääsi yhdeksän. Selvitykseen osallistuneista tutkimuslaitoksista, tutkimusrahoittajista tai tiedeinstituuteista korkeimmalle portaalle nousi ainoastaan Suomen Akatemia. Jonkin verran tiedeyhteisön

on siis mahdollista tuloksiaan vielä parantaa.

Työtä on tehtävä edelleen

Selvityksen perusteella avoimessa toimintakulttuurissa riittää kehitettävää edelleen. Ammattikorkeakoulut kokevat haasteita etenkin juridiikkaan liittyvissä kysymyksissä, riittämättömässä rahoituksessa ja resursseissa sekä meritoitumisessa, joka ei riittävästi huomioi avoimuutta. Kulttuuria voidaan kuitenkin kehittää edelleen esimerkiksi vahvistamalla organisaatioiden välistä yhteistyötä sekä lisäämällä koulutusta ja käytännön rahoitusta. Lisäksi selvitys nostaa esiin riittävien tukipalvelujen tarpeen.

Suurin osa selvityksessä parhaiten menestyneistä ammattikorkeakouluista on osallistuneet yhteiseen Ammattikorkeakoulujen avoin TKI, oppiminen ja innovaatioekosysteemi –hankkeeseen, joka on OKM:n rahoittama korkeakoulutuksen kärkihanke. Hanketta koordinoi Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja se kestää vuoden 2020 loppuun saakka. Hankkeen avulla on siis voitu yhteistyössä kehittää entistä parempia toimintatapoja ja tukea avointa toimintakulttuuria. Tulevaisuudessa tuleekin kiinnittää huomiota siihen, miten kertynyttä osaamista saadaan tehokkaasti jaettua myös muihin ammattikorkeakouluihin sekä yliopistoihin.

Kuvio 1. Toimintakulttuurin avoimuus korkeakouluissa 2019 (Lähde: Atlas of Open Science and Research in Finland 2019, https://bit.ly/37XE284)

Seliina Päällysaho
Tutkimuspäällikkö
SeAMK

Linkki opetus- ja kulttuuriministeriön tuottamaan selvitykseen ja siihen liittyvään materiaaliin:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161990